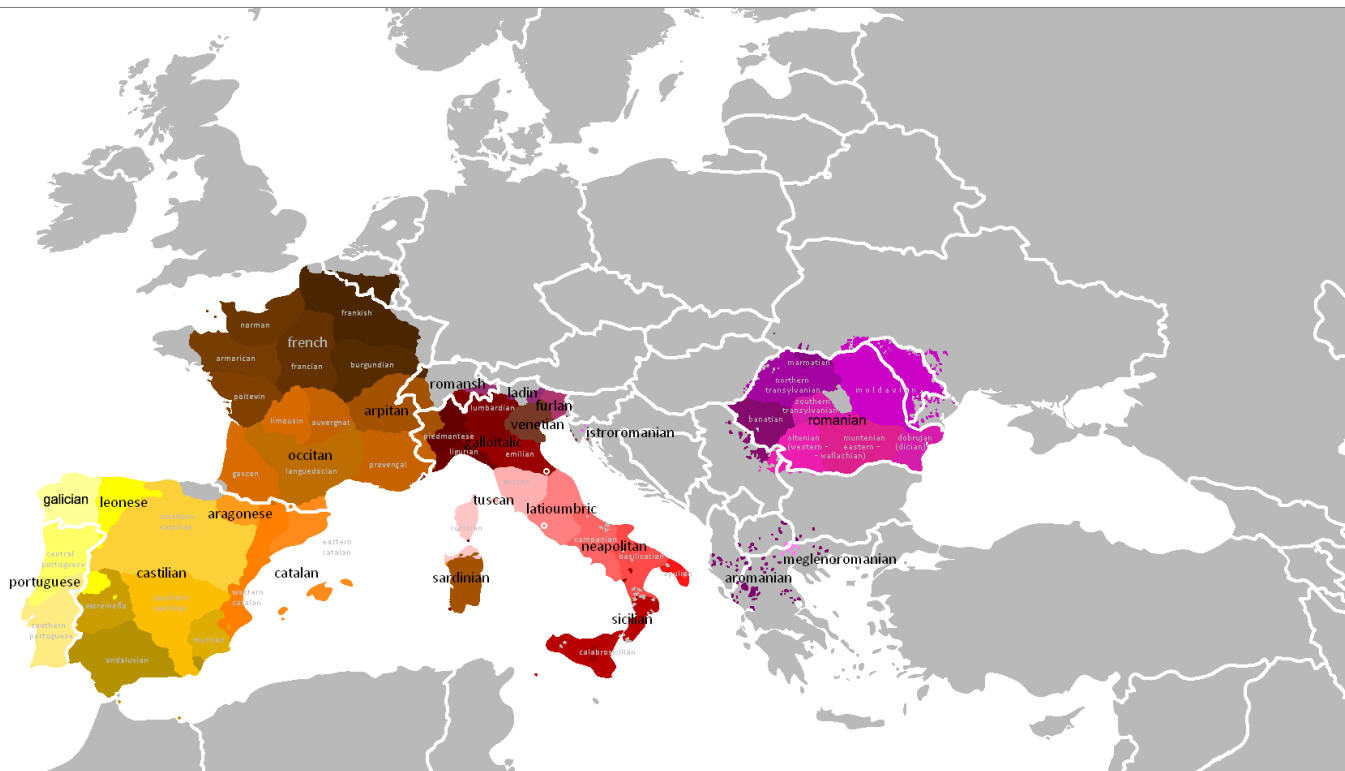

El català d'Itàlia

Autor: Carles Camp

Data de publicació: 19-02-2025

En Carles Camp ens exposa diverses experiències personals tingudes amb italians que entenen perfectament el català o que es pensaven que la seva llengua i la nostra eren la mateixa.

Quan a un català se li esmenta el català parlat a Itàlia sempre ho relaciona només amb el català parlat a la ciutat sarda d'Alguer, però hi ha un munt més de territoris on s'hi parla català o occitano-català o com haguem de denominar el nostre idioma.

Fa poc vam poder gaudir de l'explicació d'En Jordi Bilbeny en què demostra que el català i les seves variants i l'occità amb les seves variant són en realitat el mateix idioma.

A l'afirmació d'En Bilbeny cal afegir-hi totes les diverses variants del català parlades al nord d'Itàlia.

Aquestes variants, en concret, se subdivideixen en diferents famílies, que la filologia anomena així:

- 1.- Francoprovençal
- 2.- Occità i vivaroalpí
- 3.- Gal·loitàliques: piemontès, llombard, lligur, emilià-romanyol i vènet

Mapa de les zones lingüístiques italianes (ca.wikipedia.org).

Aquesta constatació m'ha vingut per diverses vivències personals que he tingut per atzar al llarg del temps.

Un amic va estar treballant molt de temps a Torí. Quan va començar a treballar-hi, els altres directius de l'empresa el van advertir que entre ells parlaven piemontès. Ell els va dir que “d'acord, parlem piemontès, jo us parlaré en català, veiem què passa”. No va tenir cap problema: un cop aclarit el significat de poc més d'una dotzena de paraules, no va haver-hi cap dificultat per comunicar-s'hi.

Tinc un amic piemontès que, malgrat usar habitualment l'italià, sap alguna cosa de piemontès. Em va cantar una estrofa d'una cançó popular piemontesa on hi surt l'escatològica frase de “t'aixafaré els collons” (amb perdó). A mi em va sorprendre que pronunciés aquesta frase exactament com la pronunciaria jo. Insisteixo: exactament igual. L'home, alhora, va quedar molt sorprès quan, amb tota prudència, volia explicar-me'n el seu significat i jo li vaig dir que l'havia entès perfectament.

Un altre amic va estar treballant de jovenet en una de les botigues del centre comercial de La Jonquera. S'hi va trobar uns italians de Gènova tot estranyats que a Catalunya es parlés el dialeto genovese, o sia, el lligur.

Un oncle meu va convidar un llombard al casament de la meva cosina. El meu oncle em va demanar que li donés conversa, ja que ell no parlava castellà, però parlava un francès molt correcte, idioma que jo parlo bastant bé. Acabada la missa, li vaig preguntar: “Què tal una missa en català?”, i em va respondre: “Cap problema. És el mateix que el llombard. Ho he entès tot”, resposta que en aquell moment em va sorprendre molt.

Fa temps, a la meva mare li va fer il·lusió aprendre italià i va agafar un professor particular, natural de Bolonya, on s'hi parla l'emilià-romanyol. Aquest home li va comentar a la meva mare que s'havia quedat molt sorprès de les grans semblances entre el català i el dialeto de Bolonya. Recordo la paraula “got”, del mateix significat.

Conec algú que ha estat a Venècia i ha sentit parlar el vènet i quedar molt sorprès per la seva gran semblança amb el català.

Per alguna raó seria que el cronista Ramon Muntaner afirmava que el catalanesc era l'idioma més parlat del món. Molts s'han pensat que exagerava i que es deixava dur pel seu patriotisme català. Però, veient tot això, ens n'adonem que, en el món que ell coneixia, l'Europa sud-occidental i el món del Mediterrani, això era cert: el català era parlat des de Múrcia fins al Loira, des de l'Atlàntic fins els Alps, bona part de la Vall de l'Ebre (exceptuant els territoris de parla eusquera), l'Adriàtic i ben endins de la península italiana.

És evident que aquests testimonis són molt contundents i demolidors, però també és evident que caldria estudis més acurats per demostrar aquesta evidència de forma clara i incontestable.

Acabat d'escriure això, m'ha cridat l'atenció el constant ús que he fet de les paraules “sorpresa” i “sorprendre” i els seus derivats. Crec que això demostra l'evidència de l'alt grau de desconeixement que tenim tots plegats, catalans i italians, i de ben segur també els occitans, de la realitat de l'existència d'un idioma que tots plegats tenim en comú, idioma al qual cal, urgentment, trobar-li un nom.

Ignoro si algú s'ha pres la molèstia d'agafar alguna d'aquestes variants italianes i comparar-les amb el català dels Països Catalans o amb alguna variant de l'occità i estudiar-ne les semblances i els paral·lelismes de forma rigorosa i científica. Segur que la conclusió seria que tot el que anomenem català, occità, provençal i aquestes variants italianes, són el mateix idioma.

Si algú coneix si s'ha fet algun estudi d'aquesta mena o té algun altre testimoni sobre aquestes equivalències del català dels Països Catalans o amb l'occità d'aquestes variants italianes, li preguem que ens ho faci saber. I així reforçarem aquesta recerca.

Carles Camp